

NADIA MURAD

ΝΟΜΠΕΛ ΕΙΡΗΝΗΣ 2018

Είμαι η φωνή τους

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΙΣΛΑΜΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Σε συνεργασία με την Jenna Krajeski

Πρόλογος

AMAL CLOONEY

Μετάφραση

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου/ων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Ντοκουμέντα / Βιογραφίες

Nadia Murad, *Είμαι η φωνή τους: Η ιστορία της αιχμαλωσίας μου
και του αγώνα ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος*

Τίτλος πρωτοτύπου: *The last girl: My story of captivity,
and my fight against the Islamic State*

Μετάφραση: Ανδρέας Παππάς

Διορθώσεις: Μαριάνθη Κιουρτσόγλου

Σελιδοποίηση: Παναγιώτης Βογιατζάκης

Φιλμ-μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright© The Nadia Initiative, 2017

Copyright© για τον Πρόλογο, Amal Clooney, 2017

Copyright© για την ελληνική γλώσσα Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ
(Εκδόσεις Πατάκη), 2018

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις

Tim Duggan Books, Νέα Υόρκη, 2017

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Μάιος 2019

KET Γ329 ΚΕΠ 236/19

ISBN 978-960-16-8312-6

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ.
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09
ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> . e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Αυτό το βιβλίο γράφτηκε για κάθε Γιαζίντι

ΒΟΡΕΙΟ ΙΡΑΚ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΙΡΑΝ

Ιρακινό
Κουρδιστάν

• Ερμπίλ

• Κιρκούκ

• Σουλειμανίγια

Δυνάμεις του ΡΚΚ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Νάντια Μουράντ είναι φίλη μου, δεν έχω απλώς επαγγελματική σχέση μαζί της. Όταν μας σύστησαν στο Λονδίνο, με ρώτησε αν θα την εκπροσωπούσα ως δικηγόρος της. Μου εξήγησε ότι δε θα είχε τα απαιτούμενα χρήματα, ότι η υπόθεσή της θα ήταν χρονοβόρα και πιθανώς ατελέσφορη. Πριν αποφασίσεις όμως, μου είπε, άκουσε την ιστορία μου.

Το 2014, το ISIS επιτέθηκε στο χωριό της, στο Ιράκ, και η ζωή της Νάντια, στα είκοσι ένα της χρόνια, καταστράφηκε. Είδε τη μητέρα της και τους αδελφούς της να οδηγούνται στον θάνατο. Η ίδια η Νάντια έγινε αντικείμενο αγοραπωλησίας από το ένα στέλεχος του Ισλαμικού Κράτους στο άλλο. Την ανάγκαζαν να προσεύχεται στον Αλλάχ, να φοράει μακιγιάζ και προκλητικά φορέματα για να υποδεχτεί τον βιαστή της, και ένα βράδυ την κακοποίησαν σεξουαλικά μέχρι που έχασε τις αισθήσεις της. Μου έδειξε σημάδια από καψίματα με τσιγάρο και από χτυπήματα. Μου είπε ότι, καθ' όλη τη διάρκεια της δοκιμασίας της, οι μαχητές του Ισλαμικού Κράτους (ISIS) την αποκαλούσαν «βρομιάρα άπιστη» και κόμπαζαν πως θα έκαναν σκλάβες τους όλες τις γυναίκες Γιαζίντι και θα εξαφάνιζαν τη θρησκεία τους από προσώπου γης.

Η Νάντια ήταν μία από τις χιλιάδες Γιαζίντι που έπεσαν θύματα απαγωγής από το ISIS για να πουληθούν σε

σκλαβοπάζαρα και μέσω του Facebook, κάποτε για είκοσι μόλις δολάρια. Η μητέρα τής Νάντια ήταν μία από τις ογδόντα γυναίκες οι οποίες εκτελέστηκαν και θάφτηκαν σε ανώνυμο τάφο. Έξι από τους αδελφούς της ήταν μεταξύ των εκατοντάδων ανδρών που θανατώθηκαν σε μία μόνο μέρα.

Αυτό που μου περιέγραψε η Νάντια είναι γενοκτονία. Και η γενοκτονία δε συμβαίνει τυχαία. Πρέπει να τη σχεδιάσεις. Πριν αρχίσει η γενοκτονία αυτή, το ISIS μελέτησε τους Γιαζίντι και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ως θρησκευτική μειονότητα που μιλάει κουρδικά και δε διαθέτει ιερό βιβλίο, οι Γιαζίντι ήταν «άπιστοι» και η υποδούλωσή τους ήταν «πράξη επικροτούμενη από τον ισλαμικό νόμο, τη Σαρία». Αυτός είναι ο λόγος, σύμφωνα πάντα με τη διεστραμμένη ηθική του ISIS, ο οποίος επιτρέπει οι Γιαζίντι –σε αντίθεση με τους χριστιανούς, τους σίιτες και άλλους– να βιάζονται συστηματικά. Ουσιαστικά, αυτός ήταν και ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους για να εξοντωθούν.

Το ISIS έφτασε στο σημείο να εκδώσει φυλλάδιο με τον τίτλο *Ερωτήσεις και απαντήσεις για τη σωστή χρήση σκλάβων και αιχμαλώτων*, το οποίο παρείχε περαιτέρω οδηγίες. «Ερώτηση: Επιτρέπεται να έχουμε σεξουαλικές σχέσεις με γυναίκα σκλάβα που δεν έχει φτάσει στην εφηβεία; Απάντηση: Επιτρέπεται η συνουσία με γυναίκα σκλάβα η οποία δεν έχει φτάσει στην εφηβεία, αν το σώμα της μπορεί να αντεπεξέλθει στην πράξη. Ερώτηση: Επιτρέπεται η πώληση μιας αιχμάλωτης γυναίκας; Απάντηση: Επιτρέπεται η αγορά, η πώληση και η δωρεά σκλάβων και αιχμαλώτων, αφού δεν είναι παρά περιουσιακό στοιχείο».

Όταν η Νάντια μού αφηγήθηκε την ιστορία της στο Λονδίνο, είχαν περάσει σχεδόν δύο χρόνια αφότου άρχισε

η γενοκτονία του ISIS ενάντια στους Γιαζίντι. Χιλιάδες γυναίκες και παιδιά Γιαζίντι βρίσκονταν ακόμη αιχμάλωτοι στα χέρια του Ισλαμικού Κράτους, χωρίς κάποιο μέλος του ISIS να έχει προσαχθεί σε δικαστήριο, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, για τα εγκλήματα αυτά. Οι αποδείξεις είχαν χαθεί ή καταστραφεί. Οι προοπτικές για απόδοση δικαιοσύνης ήταν ελάχιστες.

Ανέλαβα την υπόθεση. Η Νάντια κι εγώ περάσαμε περισσότερο από έναν χρόνο σε μια εκστρατεία με στόχο να αποδοθεί δικαιοσύνη. Συναντηθήκαμε επανειλημμένα με μέλη της ιρακινής κυβέρνησης, με αντιπροσώπους των Ηνωμένων Εθνών, με στελέχη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, με θύματα του ISIS. Ετοίμασα αναφορές, κατέθεσα στοιχεία και νομικά επιχειρήματα, έκανα ομιλίες ζητώντας από τα Ηνωμένα Έθνη να αναλάβουν δράση. Οι περισσότεροι συνομιλητές μας είπαν πως κάτι τέτοιο ήταν αδύνατον: το Συμβούλιο Ασφαλείας εδώ και πολλά χρόνια δεν είχε πάρει θέση σε ζητήματα διεθνούς δικαίου.

Τη στιγμή, όμως, που γράφω αυτόν εδώ τον πρόλογο, το Συμβούλιο Ασφαλείας, με ένα ψήφισμα-ορόσημο, έχει συστήσει ερευνητική ομάδα η οποία θα συλλέξει αποδείξεις για τα εγκλήματα που διέπραξε το ISIS στο Ιράκ. Είναι μια σημαντική νίκη για τη Νάντια και για τα υπόλοιπα θύματα του ISIS, αφού σημαίνει ότι θα αξιοποιηθούν οι αποδείξεις και ότι μέλη του ISIS θα δικαστούν. Καθόμουν δίπλα στη Νάντια όταν το ψήφισμα έγινε ομόφωνα δεκτό. Όταν είδαμε να σηκώνονται και τα δεκαπέντε χέρια, κοιτάξαμε η μια την άλλη και χαμογελάσαμε.

Ως δικηγόρος ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δουλειά μου συχνά είναι να γίνομαι η φωνή εκείνων που έχουν φιωθεί: του δημοσιογράφου που βρίσκεται πίσω από τα σίδερα μιας φυλακής, ή των θυμάτων εγκλημάτων πολέμου που

αγωνίζονται για την απόδοση δικαιοσύνης. Δε χωρά αμφιβολία ότι το ISIS αποπειράθηκε να φιμώσει τη Νάντια όταν την απήγαγε και την αιχμαλώτισε, όταν τη βίασε και τη βασάνισε, όταν δολοφόνησε επτά άτομα από την οικογένειά της σε μία μόνο μέρα.

Μα η Νάντια αρνήθηκε να σωπάσει. Αφήρησε οποιαδήποτε ταμπέλα τής επιφύλαξε η ζωή: ορφανή, θύμα βιασμού, σκλάβα, πρόσφυγας. Τις αντικατέστησε με άλλες: επιζώσα, γνωστή Γιαζίντι υπέρμαχος των γυναικείων δικαιωμάτων, υποψήφια για το Νόμπελ Ειρήνης, πρέσβειρα καλής θελήσεως των Ηνωμένων Εθνών. Και τώρα, συγγραφέας.

Κατά τη διάρκεια της γνωριμίας μας, η Νάντια όχι μόνο βρήκε τη φωνή της, αλλά έγινε η ίδια φωνή για κάθε Γιαζίντι θύμα της γενοκτονίας, κάθε κακοποιημένη γυναίκα, κάθε πρόσφυγα που έχει αφεθεί στην τύχη του.

Εκείνοι οι οποίοι πίστεψαν πως η βαναυσότητά τους θα τη φίμωνε έκαναν λάθος. Το πνεύμα της Νάντια Μουράντ έμεινε αλώβητο, η φωνή της δυνατή. Μάλιστα, με το βιβλίο αυτό η φωνή της γίνεται πιο δυνατή από ποτέ.

Amal Clooney
 Δικηγόρος
 Σεπτέμβριος 2017

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Στις αρχές του καλοκαιριού του 2014, ενώ εγώ ετοιμαζόμουν για την τελευταία χρονιά του Γυμνασίου, δυο αγρότες εξαφανίστηκαν από τα χωράφια τους, έξω ακριβώς από το Κότσο, το μικρό χωριό Γιαζίντι στο βόρειο Ιράκ όπου γεννήθηκα και όπου, μέχρι πρόσφατα, πίστευα πως θα ζούσα την υπόλοιπη ζωή μου. Τη μια στιγμή οι άντρες ρέμβαζαν μακάρια στη σκιά και την άλλη κρατούσαν αιχμάλωτοι σε κάποιο δωματιάκι, σε κάποιο κοντινό χωριό, όπου ζούσαν κυρίως σουνίτες Άραβες. Μαζί με τους αγρότες, οι απαγωγείς πήραν μια κότα και μερικά κοτόπουλα. «Μπορεί απλώς να πεινούσαν» είπαμε ο ένας στον άλλο, αν και αυτό δε μας καθησύχασε καθόλου.

Το Κότσο, όσον καιρό ζούσα εκεί, ήταν χωριό όπου κατοικούσαν αποκλειστικά Γιαζίντι. Είχε ιδρυθεί από νομάδες αγρότες και βοσκούς οι οποίοι έφτασαν πρώτοι εδώ, στη μέση του πουθενά, και αποφάσισαν να χτίσουν σπίτια για να προφυλάξουν τις γυναίκες τους από τη ζέστη της ερήμου, όσο εκείνοι οδηγούσαν τα κοπάδια τους σε πιο χλοερά βοσκοτόπια. Διάλεξαν εκείνη τη γη επειδή ήταν εύφορη, παρόλο που βρισκόταν σε επικίνδυνη τοποθεσία, στο νότιο άκρο της επαρχίας Σιντζάρ και πολύ κοντά σε περιοχές του Ιράκ όπου δεν υπήρχαν Γιαζίντι. Όταν έφτασαν οι πρώτες οικογένειες Γιαζίντι, στα μέσα

της δεκαετίας του 1950, το Κότσο κατοικούνταν από σουνίτες Άραβες οι οποίοι καλλιεργούσαν τη γη για λογαριασμό γαιοκτημόνων της Μοσούλης. Όμως οι οικογένειες των Γιαζίντι ανέθεσαν σε έναν δικηγόρο να αγοράσει τη γη για λογαριασμό τους – δικηγόρο ο οποίος, αν και είναι μουσουλμάνος, ακόμη διατηρεί τη φήμη ήρωα μεταξύ των Γιαζίντι. Μέχρι την εποχή που γεννήθηκα εγώ, το Κότσο είχε φτάσει τις διακόσιες περίπου οικογένειες, όλες Γιαζίντι και στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, σαν να ήταν μία μεγάλη οικογένεια – κάτι που δεν απείχε και πολύ από την πραγματικότητα, άλλωστε.

Αυτή η γη, που μας έκανε ξεχωριστούς, μας έκανε και ευάλωτους. Οι Γιαζίντι επί αιώνες διώκονταν λόγω των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Μάλιστα, σε σχέση με άλλες πόλεις και χωριά Γιαζίντι, το Κότσο βρίσκεται μακριά από το όρος Σιντζάρ, το ψηλό, στενό βουνό που για πολλές γενιές μάς προσφέρει καταφύγιο. Εδώ και πολύ καιρό μάς διεκδικούν οι αντιμαχόμενες δυνάμεις των σουνιτών Αράβων και των σουνιτών Κούρδων, μας ζητούν να απαρνηθούμε την πολιτισμική κληρονομιά των Γιαζίντι και να υιοθετήσουμε την αραβική ή την κουρδική εθνική ταυτότητα. Μέχρι το 2013, όταν επιτέλους στρώθηκε ο δρόμος που οδηγεί από το Κότσο στο βουνό, χρειαζόμασταν σχεδόν μία ώρα για να οδηγήσουμε τα λευκά Ντάτσουν φορτηγάκια μας σε σκονισμένους χωματόδρομους μέσα από την πόλη Σιντζάρ μέχρι τους πρόποδες του βουνού. Μεγάλωσα πιο κοντά στη Συρία παρά στα πιο ιερά τεμένη μας, πιο κοντά σε ξένους παρά ασφαλήs.

Οι βόλτες με το αυτοκίνητο προς την κατεύθυνση του βουνού ήταν ευχάριστες. Στην πόλη Σιντζάρ βρήκαμε καραμέλες και ένα συγκεκριμένο είδος σάντουιτς με αρνί που δεν το είχαμε στο Κότσο. Ο πατέρας μου σχεδόν πάντα σταματούσε και μας άφηνε να αγοράσουμε ό,τι

θέλαμε. Το φορτηγάκι μας σήκωνε σύννεφα σκόνης στο πέρασμά του, ωστόσο εγώ προτιμούσα να είμαι έξω στον αέρα, ξαπλωμένη στην καρότσα μέχρι που βγαίναμε από το χωριό, μακριά από τα περίεργα βλέμματα των γειτόνων, να πετάγομαι όρθια για να νιώσω τον αέρα να ανεμίζει τα μαλλιά μου, να χαζεύω τα ζώα που βοσκούσαν κατά μήκος του δρόμου. Εύκολα παρασυρόμουν, και στεκόμουν ολοένα και πιο όρθια στην καρότσα του αγροτικού, μέχρι που ο πατέρας μου, ή ο μεγαλύτερος αδελφός μου, ο Ελίας, μου φώναζε πως, αν δεν πρόσεχα, θα εκσφενδονιζόμουν από τα πλαϊνά του φορτηγού.

Προς την άλλη κατεύθυνση, μακριά από τα σάντουιτς με αρνί και την προστασία του βουνού, απλωνόταν το υπόλοιπο Ιράκ. Σε καιρό ειρήνης, ένας Γιαζίντι έκανε ένα τέταρτο περίπου με το αυτοκίνητο από το Κότσο στο κοντινότερο σουνιτικό χωριό για να πουλήσει τα σιτηρά του ή το γάλα του. Είχαμε φίλους σε εκείνα τα χωριά· κορίτσια που συναντούσα σε γάμους, δασκάλους οι οποίοι κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς κοιμόντουσαν στο σχολείο του Κότσο, άντρες που προσκαλούσαμε για να κρατήσουν τα αρσενικά μωρά κατά την τελετουργία της περιτομής – αυτό που αποκεί και πέρα τους σύνδεε με την οικογένεια Γιαζίντι ως κιρίβ, κάτι παρόμοιο με τον νονό. Μουσουλμάνοι γιατροί έρχονταν στο Κότσο ή στην πόλη Σιντζάρ όταν αρρωσταίναμε και μουσουλμάνοι έμποροι διέσχιζαν με τα αυτοκίνητά τους το χωριό για να πουλήσουν φορέματα και ζαχαρωτά, πράγματα που δεν μπορούσες να τα βρεις στα λιγοστά μαγαζιά του Κότσο, τα οποία διέθεταν μόνο τα απολύτως απαραίτητα. Μεγαλώνοντας, οι αδελφοί μου συχνά ταξίδευαν σε μη Γιαζίντι χωριά για να βγάλουν λίγα χρήματα κάνοντας περιστασιακές δουλειές. Οι σχέσεις αυτές επηρεάζονταν αρνητικά από αιώνες δυσπιστίας – ήταν δύσκολο να μη νιώθουμε

άσχημα όταν κάποιος μουσουλμάνος καλεσμένος σε γάμο μας αρνιόταν να φάει το φαγητό μας, όσο ευγενικά και αν το έκανε. Μολαταύτα, υπήρχε αληθινή φιλία. Οι σχέσεις αυτές κρατούσαν εδώ και γενιές, άντεξαν κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κατοχής, της βρετανικής αποικιοκρατίας, του Σαντάμ Χουσέιν, της αμερικανικής κατοχής. Στο Κότσο ήμασταν γνωστοί για τις στενές μας σχέσεις κυρίως με χωριά σουνιτών.

Όταν, όμως, υπήρχαν ένοπλες συγκρούσεις στο Ιράκ (και, απ' ό,τι φαίνεται, πάντα υπήρχαν), στα ίδια αυτά χωριά οι παλιές προκαταλήψεις αποκρυσταλλώνονταν σε μίσος. Και, συνήθως, το μίσος γεννούσε βία. Τα τελευταία δέκα τουλάχιστον χρόνια, από τότε δηλαδή που οι Ιρακινοί είχαν συντριβεί στον πόλεμο με τους Αμερικανούς –ο οποίος ξεκίνησε το 2003, για να κλιμακωθεί σε αιματηρές τοπικές συγκρούσεις, και τελικά σε απόλυτη τρομοκρατία–, η απόσταση ανάμεσα στα χωριά μας είχε γίνει τεράστια. Στα γειτονικά χωριά άρχισαν να εμφανίζονται εξτρεμιστές εχθρικοί προς τους χριστιανούς και τους μη σουνίτες μουσουλμάνους και οι οποίοι, ακόμα χειρότερα, θεωρούσαν τους Γιαζίντι καφάρ, «άπιστους», στους οποίους αξίζει ο θάνατος (καφίρ είναι ο ενικός = ο άπιστος). Το 2007 μερικοί τέτοιοι εξτρεμιστές οδήγησαν ένα βυτιοφόρο και τρία αυτοκίνητα στα πολυσύχναστα κέντρα δύο πόλεων των Γιαζίντι, 16 περίπου χιλιόμετρα βορειοδυτικά από το Κότσο, και έπειτα τα ανατίναξαν, σκοτώνοντας εκατοντάδες πολίτες που είχαν τρέξει προς τα εκεί πιστεύοντας πως ήταν φορτωμένα με προϊόντα προς πώληση.

Ο Γιαζιδισμός είναι μια πανάρχαιη μονοθεϊστική θρησκεία. Μολοντί έχει κοινά στοιχεία με άλλες θρησκείες της Μέσης Ανατολής, από τον Μιθραϊσμό και τον Ζωροαστρισμό μέχρι το Ισλάμ και τον Ιουδαϊσμό, δύσκολα ερμηνεύεται, ακόμα και από τους άγιους ανθρώπους οι

οποίοι αναπαράγουν προφορικά τις ιστορίες μας. Σκέφτομαι τη θρησκεία μου σαν ένα πανάρχαιο δέντρο με εκατοντάδες δακτυλίους, με καθέναν από αυτούς να λείει ένα διαφορετικό αφήγημα από τη μακρόχρονη ιστορία των Γιαζίντι. Πολλές από αυτές τις ιστορίες, δυστυχώς, είναι τραγωδίες.

Σήμερα υπάρχουν μόνον περίπου ένα εκατομμύριο Γιαζίντι σε ολόκληρο τον κόσμο. Όσα χρόνια ζω εγώ –και, απ’ ό,τι γνωρίζω, και για πολλά χρόνια πριν γεννηθώ– η θρησκεία μας υπήρξε αυτό που μας προσδιόριζε και που κρατούσε ενωμένη την κοινότητά μας. Ταυτόχρονα, όμως, μας έκανε και στόχο διωγμών από μεγαλύτερες ομάδες, από τους Οθωμανούς μέχρι και τους μπαθιστές του Σαντάμ, οι οποίοι μας επιτέθηκαν ή προσπάθησαν να μας αναγκάσουν να ορκιστούμε πίστη σε εκείνους. Υποβίβαζαν τη θρησκεία μας, ισχυριζόμενοι πως λατρεύουμε τον διάβολο ή πως είμαστε βρόμικοι, και απαιτούσαν να απαρνηθούμε την πίστη μας. Οι Γιαζίντι επιβίωσαμε από αμέτρητες επιθέσεις που επιδίωξαν τον αφανισμό μας, σκοτώνοντάς μας, εξαναγκάζοντάς μας να αλλαξοπιστήσουμε, ή απλώς διώχοντάς μας από τη γη μας και αρπάζοντας το βίος μας. Παλιά αποκαλούσαμε τις επιθέσεις ενάντια στους Γιαζίντι *φιρμάν*, λέξη οθωμανική, πριν μάθουμε τη διεθνή λέξη *γενοκτονία*.

Όταν μαθεύτηκαν τα λύτρα που ζητούσαν για τους δύο αγρότες, όλο το χωριό πανικοβλήθηκε. «Σαράντα χιλιάδες δολάρια» είπαν στο τηλέφωνο οι απαγωγείς στις γυναίκες των αγροτών. «Αν πάλι προτιμάτε, ελάτε εδώ μαζί με τα παιδιά σας να προσηλυτιστείτε οικογενειακώς στο Ισλάμ». Διαφορετικά, είπαν, θα σκότωναν τους άντρες. Δεν ήταν το χρηματικό ποσό που έκανε τις γυναίκες τους να ξεσπάσουν σε κλάματα μπροστά στον *μουχτάρ*, τον δήμαρχο κατά κάποιον τρόπο του χωριού, τον Αχμέτ Τζάσο·

σαράντα χιλιάδες δολάρια ήταν ένα εξωφρενικό ποσό, αλλά δεν ήταν παρά χρήματα. Όλοι γνωρίζαμε ότι οι δύο αγρότες θα προτιμούσαν να πεθάνουν παρά να αλλαξοπιστήσουν· έτσι, οι χωριανοί έκλαψαν από ανακούφιση όταν, αργά ένα βράδυ, οι κρατούμενοι αγρότες δραπέτευσαν από ένα σπασμένο παράθυρο, διέσχισαν τρέχοντας χωράφια με κριθάρι και εμφανίστηκαν στα σπίτια τους, ζωντανοί, γεμάτοι σκόνη μέχρι τα γόνατα και ασθμαίνοντας από τον φόβο.

Αργότερα, τον Ντισάν, έναν άντρα που εργαζόταν για την οικογένειά μας, τους Ταχάς, τον απήγαγαν από ένα χωράφι κοντά στο όρος Σιντζάρ όπου έβοσκε τα πρόβατά μας. Η μητέρα μου και οι αδελφοί μου χρειάστηκαν χρόνια για να αγοράσουν και να θρέψουν το κοπάδι μας. Κάθε πρόβατο ήταν για μας σημαντικό. Ήμασταν περήφανοι για τα ζωντανά μας, τα είχαμε στην αυλή μας όταν δεν περιφέρονταν έξω από το χωριό, τους συμπεριφερόμασταν σχεδόν σαν σε κατοικίδια. Η ετήσια κουρά ήταν ένα είδος γιορτής. Λάτρευα το τελετουργικό, τον τρόπο με τον οποίο το μαλλί έπεφτε στο έδαφος σε σωρούς σαν σύννεφα, τη μυρωδιά που πλημμύριζε το σπίτι μας, τα σιγανά, παθητικά βελάσματα των προβάτων. Μου άρεσε να κοιμάμαι κάτω από τα βαριά παπλώματα που η μητέρα μου, η Σάμι, έφτιαχνε με μαλλί που έβαζε ανάμεσα σε πολύχρωμα υφάσματα. Μερικές φορές δενόμουν τόσο με κάποιο αρνάκι, ώστε έπρεπε να φύγω από το σπίτι όταν ερχόταν η ώρα να το σφάξουν. Την εποχή που απήγαγαν τον Ντισάν είχαμε πάνω από εκατό πρόβατα· μια μικρή περιουσία, για τα μέτρα μας.

Καθώς θυμήθηκε την κότα και τα κοτόπουλα που είχαν «απαχθεί» μαζί με τους αγρότες, ο αδελφός μου ο Σαΐντ έτρεξε με το οικογενειακό φορτηγάκι στους πρόποδες του όρους Σιντζάρ, είκοσι λεπτά απόσταση τώρα πια που ο

δρόμος ήταν στρωμένος, για να ελέγξει τα πρόβατά μας. «Τα έχουν αρπάξει σίγουρα» αναστενάζαμε. «Αυτά τα πρόβατα είναι ό,τι έχουμε και δεν έχουμε».

Αργότερα, όταν ο Σαϊντ τηλεφώνησε στη μητέρα μου, ακούστηκε σαστισμένος. «Μόνο δύο πήρανε» είπε. Ένα γέρικο, αργοκίνητο κριάρι και ένα μικρό θηλυκό αρνάκι. Τα υπόλοιπα έβοσκαν μακάρια στο καφεπράσινο χορτάρι και ακολούθησαν τον αδελφό μου στο σπίτι. Βάλαμε τα γέλια. Νιώθαμε τόση ανακούφιση! Όμως ο Ελίας, ο μεγαλύτερος αδελφός μου, ανησυχούσε. «Δεν το καταλαβαίνω» είπε. «Γιατί άφησαν τα άλλα πρόβατα;» Πίστευε πως αυτό κάτι σήμαινε.

Την επομένη της απαγωγής του Ντισάν χάος επικράτησε στο Κότσο. Οι χωριανοί συνωστίζονταν στα κατώφλια τους και, μαζί με τους άντρες που έκαναν βάρδιες σε ένα καινούριο φυλάκιο πέρα από τα όρια του χωριού μας, έλεγχαν μήπως εμφανιστούν άγνωστα αυτοκίνητα με κατεύθυνση το Κότσο. Ο Χεζνί, ένα από τα αδέρφια μου, γύρισε από τη δουλειά του (ήταν χωροφύλακας στην πόλη Σιντζάρ) και πήγε να βρει τους υπόλοιπους άντρες του χωριού, οι οποίοι συζητούσαν μεγαλοφώνως τι έπρεπε να κάνουμε. Ο θείος του Ντισάν, που διψούσε για εκδίκηση, αποφάσισε να ηγηθεί μιας αποστολής σε ένα χωριό ανατολικά από το Κότσο, τον έλεγχο του οποίου είχε μια συντηρητική σουνιτική φυλή. «Θα απαγάγουμε δύο βοσκούς τους» είπε σε ένα ξέσπασμα οργής. «Έτσι, θα αναγκαστούν να δώσουν πίσω τον Ντισάν!»

Το σχέδιο ήταν επικίνδυνο. Δεν πήραν όλοι το μέρος του θείου του Ντισάν. Ακόμα και τα αδέρφια μου, τα οποία είχαν όλα κληρονομήσει από τον πατέρα μας τη γενναιότητα και την προθυμία να πολεμούν, διχάστηκαν. Ο Σαϊντ, ο οποίος ήταν μόλις δύο χρόνια μεγαλύτερός μου, ώρες ολόκληρες φαντασιωνόταν τη μέρα που επιτέλους

θα αποδείκνυε τον ηρωισμό του. Ήταν υπέρ της εκδίκησης, ενώ ο Χεζνί, που ήταν περισσότερο από μία δεκαετία μεγαλύτερος και ο πιο ήπιος χαρακτήρας απ' όλους μας, πίστευε πως κάτι τέτοιο ήταν πολύ επικίνδυνο. Μολαταύτα, ο θείος του Ντισάν μάζεψε όσους μπόρεσε και απήγαγε δύο Άραβες σουνίτες βοσκούς, τους έφερε στο Κότσο, τους κλείδωσε στο σπίτι του, και... περίμενε.

* * *

Οι περισσότερες διαμάχες στο χωριό λύνονταν από τον Αχμέντ Τζάσο, τον πρακτικό και διπλωματικό μουχτάρ μας, ο οποίος πήρε το μέρος του Χεζνί. «Οι σχέσεις μας με τους σουνίτες γείτονές μας είναι ήδη τεταμένες» είπε. «Ποιος ξέρει τι μπορεί να κάνουν, αν τα βάλουμε μαζί τους». Εξάλλου, προειδοποίησε, η κατάσταση έξω από το Κότσο ήταν πολύ χειρότερη και πιο περίπλοκη απ' ό,τι φανταζόμασταν εμείς. Μια ομάδα που αυτοαποκαλούνταν Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ή του Λεβάντε), το ISIS, που είχε σε μεγάλο βαθμό δημιουργηθεί εδώ στο Ιράκ και θέριεψε τα τελευταία χρόνια στη Συρία, είχε καταλάβει χωριά τόσο κοντά σ' εμάς, ώστε βλέπαμε τις μαυροντυμένες ένοπλες μονάδες του όταν περνούσαν με τα φορτηγά τους. Εκείνοι κρατούσαν τον βοσκό μας, κατά τον μουχτάρ μας. «Μόνο χειρότερα θα τα κάνετε τα πράγματα έτσι» είπε ο Αχμέντ Τζάσο στον θείο του Ντισάν. Έτσι, σχεδόν μισή μέρα αφότου είχαν απαχθεί, οι σουνίτες βοσκοί αφέθηκαν ελεύθεροι. Ο Ντισάν, όμως, εξακολούθησε να παραμένει αιχμάλωτος.

Ο Αχμέντ Τζάσο ήταν έξυπνος άνθρωπος. Η οικογένεια Τζάσο είχε δεκαετίες πείρας στις διαπραγματεύσεις με φυλές σουνιτών Αράβων. Όλοι στο χωριό σε εκείνους απευθύνονταν για τα προβλήματά τους, και έξω από το Κότσο

ήταν γνωστοί σαν δεινοί διπλωμάτες. Ωστόσο, πολλοί από μας αναρωτήθηκαν μήπως αυτή τη φορά ο Αχμέντ Τζάσο ήταν υπερβολικά υποχωρητικός, στέλνοντας έτσι στους τρομοκράτες το μήνυμα πως οι Γιαζίντι δεν πρόκειται να αμυνθούν. Όπως είχαν τα πράγματα, το μόνο που στεκόταν ανάμεσα σ' εμάς και στο ISIS ήταν οι Κούρδοι πολεμιστές, γνωστοί ως πεσμεργκά, οι οποίοι είχαν σταλεί από την αυτόνομη κουρδική περιοχή για να προστατεύσουν το Κότσο, όταν είχε καταληφθεί η Μοσούλη πριν από δύο μήνες περίπου. Συμπεριφερόμασταν στους πεσμεργκά σαν σε καλεσμένους. Κοιμόντουσαν στο σχολείο μας και κάθε βδομάδα μια οικογένεια έσφαζε ένα αρνί για να τους ταΐσει – τεράστια θυσία για τους φτωχούς χωρικούς. Τους θαύμαζα τους πεσμεργκά. Είχα ακούσει για γυναίκες Κούρδες από τη Συρία και την Τουρκία που μάχονταν ένοπλες ενάντια στους τρομοκράτες. Και μόνο με αυτή τη σκέψη, έπαιρνα κουράγιο.

Ορισμένοι, ανάμεσά τους και κάποιοι από τους αδελφούς μου, πίστευαν πως έπρεπε να προστατεύσουμε πιο δυναμικά τον εαυτό μας. Ήθελαν να επανδρώσουν τα φυλάκια, και ο αδελφός του Αχμέντ Τζάσο, ο Ναΐφ, προσπάθησε να πείσει τις αρχές να τον αφήσουν να συγκροτήσει μια μονάδα Γιαζίντι πεσμεργκά. Όμως τον αγνόησαν. Κανένας δεν προσφέρθηκε να εκπαιδεύσει τους άντρες Γιαζίντι ή να τους παροτρύνει να προσχωρήσουν στις τάξεις εκείνων που αντιστέκονταν στους τρομοκράτες. Οι πεσμεργκά μάς διαβεβαίωσαν πως, όσο ήταν εκείνοι στην περιοχή, δεν είχαμε να φοβηθούμε τίποτα και πως ήταν αποφασισμένοι να προστατεύσουν τους Γιαζίντι όσο και την πρωτεύουσα του ιρακινού Κουρδιστάν. «Προτιμάμε να αφήσουμε να πέσει η Ερμπίλ παρά η Σιντζάρ». Μας είπαν να τους έχουμε εμπιστοσύνη.

Παρ' όλα αυτά, οι περισσότερες οικογένειες στο Κότσο

είχαν όπλα στα σπίτια τους, καλάσνικοφ, αλλά και μεγάλα μαχαίρια, που συνήθως τα χρησιμοποιούσαν όταν έσφαζαν ζώα στις γιορτές. Πολλοί άντρες Γιαζίντι, ανάμεσά τους και όσοι από τους αδελφούς μου ήταν ενήλικοι, είχαν πιάσει δουλειά στη συνοριοφυλακή ή στη χωροφυλακή μετά το 2003, όταν άνοιξαν θέσεις εκεί, και ήμασταν σίγουροι ότι οι δικοί μας άντρες μπορούσαν να προστατεύσουν τις οικογένειές τους. Στο κάτω κάτω, ήταν αυτοί οι άντρες, όχι οι πεσμεργκά, που είχαν χτίσει με τα ίδια τους τα χέρια ένα χωμάτινο φράγμα γύρω από το χωριό μετά τις επιθέσεις του 2007. Άντρες από το Κότσο περιπολούσαν εκείνο το φράγμα μέρα και νύχτα για έναν ολόκληρο χρόνο, σταματώντας τα αυτοκίνητα σε αυτοσχέδια σημεία ελέγχου και φάχνοντας για ύποπτους, μέχρι που νιώσαμε αρκετά ασφαλείς ώστε να ξαναγυρίσουμε στη φυσιολογική καθημερινή μας ζωή.

Η απαγωγή του Ντισάν μάς είχε πανικοβάλει όλους. Αλλά οι πεσμεργκά δεν έκαναν κάτι για να βοηθήσουν. Ίσως πίστευαν πως δεν ήταν παρά μια ασήμαντη φιλονικία μεταξύ γειτονικών χωριών, και όχι η αιτία για την οποία ο Μασούντ Μπαρζανί, ο πρόεδρος της Κουρδικής Περιφερειακής Κυβέρνησης, τους είχε στείλει μακριά από την ασφάλεια του Κουρδιστάν, σε μια από τις πιο αφιλόξενες περιοχές του Ιράκ. Ίσως φοβόντουσαν κι εκείνοι όπως εμείς. Μερικοί στρατιώτες έμοιαζαν να μην είναι πολύ μεγαλύτεροι από τον Σαΐντ, τον μικρότερο γιο της μητέρας μου. Ο πόλεμος, όμως, άλλαζε τους ανθρώπους, και ειδικά τους άντρες. Δεν είχε περάσει πολύς καιρός αφότου ο Σαΐντ έπαιζε μ' εμένα και με την ανιψιά μας, την Καθρίν, στην αυλή μας, πολύ μικρός για να ξέρει ότι τα αγόρια δεν έπαιζαν με κούκλες. Πρόσφατα όμως, ο Σαΐντ είχε αποκτήσει μια εμμονή με το κύμα βίας που σάρωνε το Ιράκ και τη Συρία. Τις προάλλες τον είχα πιά-

σει να βλέπει στο κινητό του βίντεο με αποκεφαλισμούς του Ισλαμικού Κράτους, με τις εικόνες να τρεμοπαίζουν στο χέρι του, και ένιωσα έκπληξη όταν έστρεψε την οθόνη προς το μέρος μου ώστε να βλέπω κι εγώ. Όταν μπήκε στο δωμάτιο ο μεγαλύτερος από μένα αδελφός μου, ο Μασούντ, έγινε έξαλλος. «Πώς μπορείς να αφήνεις τη Νάντια να βλέπει!» ούρλιαξε στον Σαΐντ, ο οποίος έβαλε την ουρά στα σκέλια. Λυπόταν, αλλά τον καταλάβαινα. Ήταν δύσκολο να αποστρέψεις το βλέμμα σου από τις φρικαλέες σκηνές που εκτυλίσσονταν τόσο κοντά στο σπίτι μας.

Η εικόνα του βίντεο εμφανιζόταν ξανά και ξανά στο μυαλό μου κάθε φορά που σκεφτόμουν τον αιχμάλωτο φτωχό βοσκό μας. *Αν δε μας βοηθήσουν οι πεσμεργκά να πάρουμε πίσω τον Ντισάν, τότε θα πρέπει να κάνω κάτι εγώ, σκέφτηκα, και μπήκα τρέχοντας στο σπίτι μας.* Ήμουν το «μωρό» του σπιτιού, η μικρότερη από τους έντεκα, και επιπλέον κορίτσι. Παρ' όλα αυτά, έλεγα πάντα ότι σκεφτόμουν και είχα συνηθίσει να με υπολογίζουν, προπάντων όταν θύμωνα.

Το σπίτι μας, που βρισκόταν κοντά στο βόρειο άκρο του χωριού, ήταν μια μονώροφη σειρά από δωμάτια παραταγμένα σαν χάντρες σε κολιέ. Τα δωμάτια συνδέονταν μεταξύ τους με ανοίγματα χωρίς πόρτες, που όλα έβγαζαν σε μια μεγάλη αυλή, με λαχανόκηπο, φούρνο ψωμιού (ταντούρ) και, συχνά, πρόβατα και κότες. Ζούσα εκεί με τη μητέρα μου, έξι από τους οκτώ αδελφούς μου και τις δύο αδελφές μου, συν δύο νύφες και τα παιδιά τους, αλλά και σε κοντινή απόσταση από τους άλλους αδελφούς μου, ετεροθαλείς αδελφούς και αδελφές, καθώς και τις περισσότερες από τις θείες, τους θείους και τα ξαδέλφια. Η οροφή έσταζε τον χειμώνα όταν έβρεχε, ενώ το εσωτερικό φηνόταν το καλοκαίρι, με αποτέλεσμα να ανεβαίνουμε

στην ταράτσα για να κοιμηθούμε. Όταν υποχωρούσε ένα κομμάτι της οροφής, το μπαλώναμε με κομμάτια μετάλλου που βρήκαμε στο συνεργείο του Μασούντ, και όταν χρειαζόμασταν επιπλέον χώρο τον χτίζαμε. Μαζεύαμε χρήματα για ένα καινούριο σπίτι, πιο σταθερό, χτισμένο με τσιμεντόλιθους, και κάθε μέρα πλησιάζαμε όλο και πιο πολύ τον στόχο μας.

Μπήκα στο σπίτι από την μπροστινή πόρτα και έτρεξα στο δωμάτιο που μοιραζόμουν με τα άλλα κορίτσια, όπου υπήρχε ένας καθρέφτης. Τυλίγοντας ένα ανοιχτόχρωμο σάλι στο κεφάλι μου –εκείνο που συνήθως φορούσα για να μην πέφτουν τα μαλλιά μου στα μάτια όταν έσκυβα στις πρασιές με τα ζαρζαβατικά–, προσπάθησα να φανταστώ τι θα έκανε ένας μαχητής προκειμένου να είναι ετοιμοπόλεμος. Χρόνια δουλειάς στα χωράφια με είχαν κάνει πιο δυνατή απ’ ό,τι φαινόμουν. Παρ’ όλα αυτά, δεν είχα ιδέα τι θα έκανα αν συναντούσα τους απαγωγείς ή αν οι κάτοικοι του χωριού τούς έφεραν στο Κότσο. Τι θα τους έλεγα; «Οι τρομοκράτες απήγαγαν τον βοσκό μας και τον πήγαν στο δικό σας χωριό». Έκανα πρόβες στον καθρέφτη, με ύφος βλοσυρό. «Θα μπορούσατε να τους έχετε σταματήσει. Το λιγότερο που έχετε να κάνετε είναι να μας πείτε πού τον κρατάνε». Από μια γωνία της αυλής μας άρπαξα ένα κομμάτι ξύλο, ένα ματσούκι σαν εκείνα που έχουν οι βοσκοί, και τράβηξα ξανά για την εξώπορτα, όπου στέκονταν μερικοί αδελφοί μου με τη μητέρα μου, απορροφημένοι από τη συζήτησή τους. Σχεδόν ούτε με πρόσεξαν όταν πήγα κοντά τους.

Λίγα λεπτά αργότερα, ένα άσπρο φορτηγάκι από το χωριό των απαγωγέων κατηφόρισε τον κεντρικό δρόμο, με δυο άντρες μπροστά και δυο πίσω. Ήταν Άραβες, από τη σουνιτική φυλή που είχε απαγάγει τον Ντισάν. Παρακολουθούσαμε καθώς το φορτηγάκι τους κατέβαινε αργά

τον κεντρικό δρόμο που περνούσε ανάμεσα στα σπίτια. Δεν είχαν καμιά δουλειά να περάσουν μέσα από το Κότσο –υπήρχαν δρόμοι γύρω από το χωριό που συνέδεαν πόλεις όπως η Σιντζάρ και η Μοσούλη– και η παρουσία τους εδώ έμοιαζε με πρόκληση. Έτρεξα στη μέση του δρόμου και στάθηκα μπροστά στο φορτηγάκι τους. «Σταματήστε!» φώναξα κραδαινώντας το ματσούκι πάνω από το κεφάλι μου και προσπαθώντας να δείχνω μεγαλύτερη. «Πείτε μας πού είναι ο Ντισάν!»

Χρειάστηκε η μισή οικογένειά μου για να με μαζέψει. «Τι νόμισες πως θα κάνεις;» με κατσάδιασε ο Ελίας. «Θα τους επιτεθείς; Θα σπάσεις το παρμπρίζ τους;» Ο Ελίας και οι άλλοι αδελφοί μου, που είχαν μόλις επιστρέψει εξαντλημένοι από τα χωράφια, βρομούσαν από τα κρεμμύδια που μάζευαν. Για εκείνους, η απόπειρά μου να τους ζητήσω τον λόγο για τον Ντισάν δεν ήταν παρά ένα παιδιάστικο ξέσπασμα. Και η μητέρα μου ήταν έξω φρενών μαζί μου που έτρεξα έτσι στη μέση του δρόμου. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, ανεχόταν την ιδιοσυγκρασία μου, την έβρισκε ακόμα και διασκεδαστική, αλλά εκείνες τις μέρες όλοι κάθονταν σε αναμμένα κάρβουνα. Φαινόταν επικίνδυνο να τραβάς πάνω σου την προσοχή, ειδικά αν ήσουν νέα, ανύπαντρη γυναίκα. «Έλα και κάτσε εδώ» είπε αυστηρά. «Πρέπει να ντρέπεσαι για τη συμπεριφορά σου, Νάντια. Αυτή δεν είναι δική σου δουλειά. Είναι δουλειά των αντρών».

Η ζωή συνεχίστηκε. Οι Ιρακινοί, ιδιαιτέρως οι Γιαζίντι και άλλες μειονότητες, είναι καλοί στο να προσαρμόζονται στις νέες απειλές – είσαι αναγκασμένος, αν θες να ζεις κάτι που θυμίζει φυσιολογική ζωή σε μια χώρα που σπαράσσεται από κάθε είδους συγκρούσεις. Ορισμένες φορές οι προσαρμογές είναι σχετικά ασήμαντες. Ψαλιδίσαμε τα όνειρά μας: να τελειώσουμε το σχολείο, να αφήσουμε τη

δουλειά στα χωράφια για κάτι πιο ενδιαφέρον, να γίνει την ήδη ορισμένη ημερομηνία ένας γάμος. Άλλωστε, δεν ήταν δύσκολο να πείσουμε τον εαυτό μας πως αυτά τα όνειρα ήταν άπιαστα από την αρχή. Κάποιες φορές οι προσαρμογές γίνονταν σταδιακά, χωρίς να τις προσέξει κανείς. Σταματούσαμε να μιλάμε στους μουσουλμάνους συμμαθητές μας, ή κλεινόμασταν στο σπίτι φοβισμένοι όταν περνούσε ένας ξένος από το χωριό. Βλέποντας στην τηλεόραση ειδήσεις για επιθέσεις, αρχίσαμε να ανησυχούμε περισσότερο· πάψαμε να συζητάμε πολιτικά ζητήματα, νιώθοντας μεγαλύτερη ασφάλεια στη σιωπή. Έπειτα από κάθε επίθεση, οι άντρες προσέθεταν χώμα στο φράγμα γύρω από το Κότσο, αρχίζοντας από τη δυτική πλευρά, προς την κατεύθυνση της Συρίας, μέχρι που ένα πρωί ξυπνήσαμε και είδαμε ότι το φράγμα μάς είχε κυκλώσει από παντού. Στη συνέχεια, επειδή εξακολουθούσαμε να μη νιώθουμε ασφαλείς, οι άντρες έσκαψαν και ένα είδος τάφρου γύρω από το χωριό.

Από γενιά σε γενιά είχαμε συνηθίσει τα βάσανα και τις αδικίες, μέχρι που έγινε φυσιολογικό να τα αγνοούμε. Φαντάζομαι πως αυτός ήταν ο λόγος που είχαμε φτάσει να αποδεχόμαστε ορισμένες προσβολές, όπως το να αρνούνται το φαγητό μας – κάτι που πιθανώς να φαινόταν σαν έγκλημα σε όποιον το παρατηρούσε για πρώτη φορά. Ακόμα και η απειλή άλλου ενός ακόμα φερμάν ήταν κάτι που το είχαν πια συνηθίσει οι Γιαζίντι, μολονότι αυτή ειδικά η «προσαρμογή» πονούσε περισσότερο.

Με τον Ντισάν ακόμη αιχμάλωτο, επέστρεψα με τα αδέρφια μου στα χωράφια με τα κρεμμύδια. Εκεί δεν είχε αλλάξει τίποτα. Τα ζαρζαβατικά που είχαμε φυτέψει πριν από μήνες τώρα είχαν μεγαλώσει. Αν δεν τα μαζεύαμε εμείς, δε θα τα μάζευε κανείς. Αν δεν τα πουλούσαμε, δε θα είχαμε χρήματα. Έτσι, γονατίσαμε όλοι στη σειρά

δίπλα στις τούφες των πράσινων βλαστών, τραβώντας τους βολβούς από το χώμα πολλούς μαζί, ρίχνοντάς τους σε πλεκτές τσάντες όπου θα τους αφήναμε να ωριμάσουν, μέχρι να έρθει η ώρα να τους πάμε στην αγορά. Άραγε, θα πάμε τα κρεμμύδια στα μουσουλμανικά χωριά φέτος; αναρωτιόμασταν, αλλά απάντηση δεν είχαμε. Όταν ένας από μας έβγαζε τη μαύρη, αφόρητα βρομερή μάζα ενός χαλασμένου κρεμμυδιού, μουγκρίζαμε, πιάναμε τη μύτη μας και... συνεχίζαμε.

Επειδή έτσι συνηθίζαμε, κουτσομπολεύαμε και πειράζαμε ο ένας τον άλλο, λέγοντας ιστορίες που είχαν ειπωθεί άπειρες φορές πριν. Η Αντί, αδελφή μου και «γελωτοποιός» της οικογένειας, θυμήθηκε την εικόνα μου να προσπαθώ να κυνηγήσω εκείνο το αμάξι: ένα κοκαλιάρικο χωριατόπαιδο, με το μαντίλι να πέφτει στα μάτια του, κραδαινοντας το ματσούκι πάνω από το κεφάλι του. Παραλίγο να πέσουμε όλοι κάτω από τα γέλια. Κάναμε τη δουλειά παιχνίδι, παραβγαίναμε ποιος θα μαζέψει τα περισσότερα κρεμμύδια, όπως ακριβώς είχαμε παραβγεί πριν από μήνες ποιος θα φυτέψει τους περισσότερους σπόρους. Στο λιόγερμα πηγαίναμε να βρούμε τη μητέρα μας στη αυλή για το βραδινό φαγητό, κι έπειτα κοιμόμασταν πλάι πλάι σε στρώματα, στην ταράτσα του σπιτιού μας, κοιτάζοντας το φεγγάρι και φιθυρίζοντας έως ότου η εξάντληση έφερνε την απόλυτη σιωπή.

Έπειτα από δυο βδομάδες, όταν το ISIS είχε καταλάβει το Κότσο και το μεγαλύτερο μέρος της Σιντζάρ, καταλάβαμε γιατί κάποιοι είχαν κλέψει την κότα, τα κοτόπουλα και τα δυο πρόβατα. Ένας ένοπλος του ISIS, ο οποίος είχε βοηθήσει να συγκεντρωθούν όλοι οι κάτοικοι του Κότσο στο χτίριο του Γυμνασίου του χωριού, «εξήγησε» τις απαγωγές σε ορισμένες γυναίκες του χωριού. «Λέτε πως ήρθαμε ξαφνικά από το πουθενά, εμείς όμως σας

είχαμε στείλει μηνύματα» είπε, με το όπλο του να ταλαντεύεται στο πλευρό του. «Όταν πήραμε την κότα και τα κοτόπουλα, ήταν για να σας πούμε πως σκοπεύαμε να πάρουμε τις γυναίκες σας και τα παιδιά σας. Το κριάρι το πήραμε σαν να παίρναμε τους αρχηγούς της φυλής σας, και, όταν σκοτώσαμε το κριάρι, αυτό σήμαινε πως σχεδιάζαμε να σκοτώσουμε αυτούς τους αρχηγούς. Όσο για το μικρό αρνάκι, αυτό συμβόλιζε τα κορίτσια σας».